

АРХИВИСТИЧКО
ДРУШТВО
СРБИЈЕ

Карнегијева 2
11000 Београд
Телефон: +381(0)11/33-70-81, локал 125
Моб. тел: +381(0)65-3222-729
Факс: 032/342-860
e-mail: arhivistickodrustvosrbije@gmail.com
www.arhivistickodrustvosrbije.org.rs

Датум: 03.05. 2023

Госпођа Маја Гојковић
Потпредседница Владе и министарка културе
Министарство културе Републике Србије

ПРЕДМЕТ: Предлог за састанак поводом стања и проблема у архивској делатности у Србији

Поштована госпођо Гојковић,

Архивистичко друштво Србије је пригодном изложбом „Архиви Србије“ отвореном 22. априла 2023. године у Чачку као Националној престоници културе Србије 2023. године, обележило два важна датума у историји архивске службе у Србији: 75 година од оснивања већине архива у Србији (16 архива) и 125 година од доношења Закона о Државној архиви (1898). Архивисти су током свих тих деценија предано радили на очувању културног наслеђа Републике Србије.

У овом тренутку архивска струка се налази на озбиљној прекретници и изузетним тешкоћама и изазовима. Ради илустрације споменућемо само неке од података.

Највећи број архива (21) нема наменске зграде и смештен је у зградама којесу проглашене споменицима културе. За ових 75 година нове, наменске зграде изграђене су за свега пет архива: за Историјски архив Београд (1973), Архив Косова и Метохије (1977), Историјски архив Пирот (2006), Историјски архив Ужице (2009) и Историјски архив Града Новог Сада (2016).

У депоима архива смештено је преко 225.000 метара архивске грађе, а за нова преузимања, осим можда Историјског архива Града Новог Сада који је недавно подигнут, више ни у једном од архива, нема места. Не треба спомињати да свако одлагање пријема архивске грађе значи и опасност за њено очување због много фактора.

Архиви врше своје послове и надлежност не само у градовима у којима им је седиште, већ обухватају територије од три до десет општина. Међуопштински историјски архив Шабац обухвата поред општина и два града (Шабац и Лозницу). Највише општина покрива Историјски архив Ужице који врши надзор над чак 10 општина, одмах после Историјског архива Београда који има у својој надлежности десет градских и седам приградских општина.

Службе за заштиту архивске грађе и документарног материјала ван архива вршиле су надзор над 25.500 ималаца и стваралаца архивске грађе. Као резултат примене Закона о архивској грађи и архивској делатности током 2021. године (према подацима Матичне службе Државног архива Србије) овај број се драстично увећао. Чак 52.800 стваралаца, који су тако означени према Закону о архивској грађи и архивској делатности, чека за одобрење листа категорија са роковима чувања које су неопходне за поступање у складу са законом. Највише их има Историјски архив Београда. Напомињемо да послове теренског рада и надзора, обраде листи категорија и друге послове заштите архивске грађе ван архива у просеку обавља у сваком архиву по један запослени.

У архивима је било према подацима из 2022. године укупно запослено 654 радника, док их је 2016. било 753 (100 радника мање!). Стално смањење броја запослених се наставља (више од 30 запослених данас имају само четири установе: Државни архив Србије, Архив Војводине, Архив Југославије и Историјски архив Београд). Поражавајуће је сазнање да чак седам архива има мање од десет запослених који обављају послове установе културе од јавног значаја.

Архивски радници у Србији брину о 22.229 архивских фондова, збирки и појединачно уписаних докумената, колико је уписано у Централни регистар архивске грађе који води Државни архив Србије.

Иако је архивска грађа склона оштећењима, пропадању и стално угрожена архиви у Србији имају само четири радионице за конзервацију и рестаурацију са девет запослених (пет конзерватора и четири препаратора) и три књиговезачке радионице, али је запослен само један књиговезац!

Сматрамо да је дошао тренутак када морамо у име архивских радника Србије организованих у Архивистичком друштву Србије као републичком струковном удружењу да затражимо помоћ државе и Вас као ресорног министра за разговор, разумевање и изналажење решења о следећим проблемима:

1. проблем недостатка простора у архивима и простора за смештај архивске грађе са чим су повезани и власнички проблеми над објектима;

2. проблем финансирања рада архива (прелазак на републичко финансирање у складу са Законом о архивској грађи и архивској делатности) јер локалне самоуправе немају довољно разумевања за потребе архива;

3. проблем ниских плата запослених, односно непризнавање виших стручних звања стечених у раду према Правилнику о ближим условима и начину стицања виших стручних звања у архивској делатности ("Службени гласник РС", број 97/2021) о чему смо Министарство већ обавестили у допису послатом 21. марта 2023. године;

4. проблем недовољног (стручног) кадра у архивима и немогућност запошљавања због важећих законских органичења, односно немотивисаност високостручних кадрова, посебно из области информационих наука за запошљавање у архивима;

5. проблеми у вези са применом Закона о архивској грађи и архивској делатности и доношења подзаконских аката.

6. проблеми везани за стицање репрезентативности Друштва које окупља 444 архивских радника из свих архива Србије; Друштво је као струковно удружење основано 1954. и има све потребне референце за добијање наведеног статуса. Проблем је што Законом о култури није предвиђено посебно подручје за архивску делатност (за библиотеке постоји о *Библиотечко-информациона делатност*), а у подручју *Истраживање, заштита, коришћење, прикупљање и представљање покретног културног наслеђа* уписана су два музејска удружења, те за Друштво из архивске делатности нема места.

Зато Вам предлагемо да организујете заједнички састанак на коме бисмо разговарали о проблемима архивске струке и о начинима њиховог решавања.

С поштовањем,

За Архивистичко друштво Србије
Лела Павловић, председник